

UNIKUVIA KUVATAITEEN MAISTERIN OPINNÄYTE
KUVATAIDEAKATEMIA, MAALAUSTAITEEN
OPETUSALUE HENRIKKA KIVELÄ 2019

Henriikka Kivelä
UNIKUVIA

Taideyliopiston Kuvataideakatemia

TIIVISTELMÄ

SIVUMÄÄRÄ: 52

UNIKUVIA

KUVAITAITEEN MAISTERIN OPINNÄYTE,
MAALAUSTAITEEN OPETUSALUE, 2019.

Tässä taiteellisen opinnäytteeni kirjallisessa osassa käyn läpi työskentelyni oleellisesti kuuluvia pohdintoja tavastani tehdä taidetta. Tähän kuuluu tietynlähden mielenrauhan etsintä, sisäisen keskustelu ja pyrkimys intuitiiviseen työskentelyyn. Kerron prosessista, jonka myötä olen hahmottanut työskentelyssäni näkyvää abstraktin ekspressionismin otetta. Kerron taiteeseen liittyvistä näkökulmistani, joita ovat tapa nähdä taiteen tekeminen ikään kuin pakopaikkana ympäröivästä hälystä. Tuon esiin ajatuksiani taiteesta pysähdyttävänä tai herättävänä elementtinä ympäristössämme.

Opinnäytetyöni kirjallisessa osassa käsitteelen teoksiani, joita on ollut esillä neljässä eri näyttelyssä vuodesta 2009 vuoteen 2019.

Taiteellisen opinnäytteeni osia ovat olleet yksityisnäyttely Juuret maassa Kuivateideakatemian Fata-galleriassa 18.06.–05.07.2009, Kuivan kevät 2012 Kuivateideakatemian galleriassa 11.05.–03.06.2012, yksityisnäyttelyni Ominainen Pirkko-Liisa Topelinuksen galleriassa 07.01.–02.02.2014 sekä yhteisnäyttely Tapiani Kokon kanssa Pirkko-Liisa Topelinuksen galleriassa 08.01.–27.01.2019.

Näistä näytellyistä olen poiminut 11 teosta, jotka olen dokumentoinut opinnäytteesäni ja joiden kautta pohdin omaa taiteellista prosessiani.

Kuivallen prosessia henkilökohtaisena matkana, jonka aikana olen löytänyt itselleni ominaisen tavan maalata ja työskennellä. Ensimmäisen näyttelyni kokonaisen jälkeen lähdin tekemään abstraktimpaa maalausta esittävyyyden sijaan. Prosessin myötä löysin meditatiivisen, intuitiivisen metodin, jota käytän edelleen työskentelyssäni. Abstraktit tilat, minimaalisemmat materiaalivalinnat ja meditatiivinen, toistoon perustuva maalaaminen vahvistavat läsnäoloani maalausprosessissa. Hahmoitelen myös tapapani nähdä teos ikään kuin pellinä ensin itseni ja teoksen, sitten katsoijan ja teoksen välillä.

TYÖN OHJAAJA Tarja Pitkänen-Walter

KIRJALLISEN OSAN OHJAAJA Melina Voipio

TARKASTAJAT Päivi Takala ja Hannele Kumpulainen

HENRIKKA KIVELÄ
Sarasta Unikuvia, nro 1,
2018. Akryyli ja muuste
kanvallaale, 148x129cm.

UNIKUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO
2. ALUKSI
3. JUURET MAASSA -NÄYTTELY 2009
Kilimandzaro
Keskipiste
Yksinäiset vuoret
4. KOHTI KUVAN KEVÄTTÄ 2012
JA OMINAINEN -NÄYTTELYÄ 2014
5. KUVAN KEVÄT 2012
Pakopiste
6. OMINAINEN -NÄYTTELY 2014
Pakopiste
Ainainen
Tähtien alla
Täivaanrāja
7. SARJA UNIKUVIA 2019

JOHDANTO

Opinnäytetyössäni pohdin työskentelyäni ja näyttelyäni kymmenen vuoden jakson aikana vuosina 2009 – 2019. Tätä aikana koen löytäneeni itselleni omanlaisen tavan maalata.

Aloittaessani ensimmäistä isoa yksityisnäyttelyäni Kuvataideakatemian Pata galleriaan kesäkuussa 2009 olin pitänyt taukoa opimmoista lapsen syntymän johdosta. Pitkä tauko taiteen työstämisessä oli vieraanuttanut minut taidemaailmasta. ”Tarkaisin” palatessani olin kuin tyhjä taulu itsekin. Minun oli löydettävä se jokin, miksi tekisin taidetta. Hiljalleen työskentelyni alkoi intuitiivisesti muuntha minimalistisemmaksi. Värityöväistyivät ja aloin maalata pisteitä.

Pisteiden maalaaminen oli minulle alku matkalle kohti aiempaa abstraktimpaa ilmaisua ja meditatiivista työskentelytapaa. Pisteitä maalatessani pääsin mielentilaan, jossa ajatus virtasi vapaasti. Ajan ja paikan taju saattoi kadota ja työskentelyni tuli transsimainen taso. Olin löytänyt polun, metodin, jolla tahdoin jatkaa. Meditoin maataen.

Jatkoin maalaamista meditatiivista metodia sekä minimalistista materiaalivalintoja käyttäen myös valmistellessani taiteellisen opinnäytteeni teoksia Kuuvan kevät 2012 -näyttelyyn. Lapseni kasvun myötä myös oma perspektiivini avartui ja motivaationi sai uutta ponnia. Sain kutsun Pirko-Liisa Topelnuksen galleriaan, minkä koin vahvistavan ajatustani siitä, että olen löytänyt omaa työskentelyäni tukevan metodin. Vuodenvaihteessa 2014 kokosin näyttelyn Pirko-Liisa Topelnuksen galleriaan, minkä jälkeen seurasi suvantokausi.

Vuonna 2018 palasin viimeistelemään opintojani. Vuoden 2019 alussa nimillä oli Pirko-Liisa Topelnuksen galleriassa yhteisnäyttely kuvanveistäjä Tappani Kokon kanssa. Siellä esillä olleet työt sisältyvät taiteelliseen opinnäytteeseni.

Kymmenen vuoden matka ensimmäisestä näyttelystäni tähän päivään on kasvatannut käsitystäni taiteilijunuden merkityksestä itselleni. Olen pohjinnut taiteen paikkaa elämässäni ja etsinyt taiteilijaa itsessäni. Maalatessani pisteitä, joista lopulta muodostuu abstrakti maisema, tavoitteen meditatiivista rauhoittumisen tilaa. Tavoitteeni on, että jotakin tästä välittyisi myös katsojalle. Koen löytäneeni suunnan, jota voin jatkossa syventää ja tutkia lisää.

UNIKUUIA, HENRIIKKA KIVELÄ

ALUKSI

Kuvan kevät 2012 näytenlykatalogiin kirjoitin:

“Olen sinä pisteessä, maalaan pisteitä, hahmotellen pakopistettä. Maalattessani pisteitä kuin maantraa toistaen tavoitan elämän keskipisteen. Tämän hetken, läsnäolon tässä hetkessä, juuri nyt.

10

Ei ole mennyttä, ei tulevaa.

Menneisyys on menettänyt.

Tulevaisuus on vasta tuleva.

Tätä hetkeä on koettava, ei ole muuta.

Pistäytyen tässä, kaiken alkupisteessä, on oleva.”

“Rauha on jokainen askel”

-TICH NHAH HAHN

Maalaaminen on minulle prosessi, jossa olen ikään kuin omassa tilassani, itsekseni. Samalla kuitenkin peilaan sisimpäni ja suhdettani ympäröivään. Tällainen tila on minulle paitsi taitteen tekemistä, maalaamista, myös tapa eheytyä elämän aiheuttamasta hälystä ja kuormituksesta. Tämä tila selkeyttää itselleni omia ajatuksiani ja tunteuksiani. Se on kuin hengitysreikä tai hiljainen tila kaiken muun keskellä. Tässä hiljaisuudessa altajuntani saa puheenvuoron. Tila antaa minulle mahdollisuuden pysähtyä ja aikaa vain ihmiselle. Tämä on itselleni taitteen tärkeimpiä aspekteja. Näen taitteen yhdeksi tehtäväksi voimaannuttavaa, inspiroivaa, koskettavaa. Taiteella voisi katsoa olevan myös terapeutin tehtävä. Taide voi myös herättää, kommunikoida... lista taitteen merkityksestä voisi jatkaa loputtomiin.

Koen taitteen olevan niin henkilökohtaisella kuin laajemmallaakin sosiaalisella tasolla korvaamaton keskustelukehittäjä. Itse toivon voivani taitteen avulla luoda maailmaan tiloja, joissa ihminen voi pysähtyä keskustelemaan itsensä kanssa. Toivon, että omalta osaltani voisin tuoda urbaaniin ympäristöön samankaltaisia tiloja, jollaisia voi saavuttaa vaikkapa katsolessaan taivaanranta tai seurattessaan lahneen lipiätelua huonossa. Saman tilan voi tavoittaa myös kuunnellessaan musiikkia ja tanssissaan sen tahdissa.

UNIKUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

Miten kohdata itsensä maailmassa, jossa kaikki toiminta tuntuu perustuvan sosiaaliseen vuorovaikutukseen? Silloinkin kun olemme yksin, pakennemme itseämme someen, internetiin tai muuhun toimintaan, joka täyttää ajatuksemme ulkoapäin tulevalle materiaalilla. Kaikki tämä vain lisää vierantunutta sisimmästämme. Se, keitä me olemme, mitä meistä tuntuu ja mitä me haluamme elämäältää, määrittyy suurelta osin median määrittelynä, ulkoapäin.

12

Minulle maalaaminen on prosessina intuitiivinen. Maalaamalla syntyvät abstraktit jäljet ja muodot kommunikoivat paitsi oman itseni kanssa, myös alkanaan jonkun muun katsellessa teosta. Työskennellessäni koen itse olevani tavallaan paossa kaikkea sitä täytettä, jonka koen tunteutuvan ajatteluni. Maalatesa kuitenkin voin vaipua syvempään tilaan, jossa voin keskustella itseni kanssa ja antaa altaajunnan viedä. Saan kiinni ajatuksista, joita olen siirtänyt sivuun tai joita en ole kohdannut ja jokin sellainen taas piirtyy vahvemmaksi, minkä jo olen läpikäynyt. Tunnen tunteita, joita olen torjunut tai en ole vielä tuntenut silloin, kun niille ei ole ollut tilaa. On kuin maalaisin unikuvaa, jossa hahmottelen ja ihmetelen, mitä minä oikein olenkaan?

Aloittaessani teosta en oikeastaan tiedä, mitä on tulossa tai mitä prosessi tuo tullessaan. Tämä on minulle mysteerit, joka inspiroi minua suuresti. Maalaaminen on minulle löytöretki ja tutkimusmatka, joka kuva ja johtain minussa ja maailmassa juuri sillä hetkellä. Teoksen tekoprosessissa tapahtuu aina jotakin – vähintään pysähdyn itseni kanssa patikkaan ja aikaan. Toivon, että pysähtymisen omassa prosessissani voi tarjota samankaltaisen läsnäolon ja pysähtymisen mahdollisuuden myös katsojalle, joka näyttelehtilässä näkee teokseni. Maalatesa mennyt ja tuleva menevät otetaan ja katoavat välillä kokonaan. Silloin on olemassa vain se hetki, joka tapahtuu juuri silloin. Maalaaminen on minulle meditatiivinen, transsin kaltainen prosessi, johon unohtuessani maalaan tanssin kaltaisen rytmin ja liikkeen huumassa. Tässä hetkeen katoamisesta on minulle oma, maaginen ulottuvuutensa. Arki on päämäärätäkutaista, ajassa mitattavissa olevaa toimintaa, jossa kontakti itseni pahimmillaan katoaa. Maalatesani taas tavoitan läsnäolon tunteen, voin kuulla oman ääneni ja löytää luonnollisen rytmini olla ja hengittää.

JUURET MAASSA

Taiteellisen opinnäytteeni ensimmäinen osa
Kuvataideakatemia Galleria Fata 18.06.–05.07.2009
Kilimandzaro, Keskipiste ja Yksinäiset vuoret

UNIKUVIA, HENRIIKKA KIVELÄ

Näyttelyssä oli yhteensä kymmenen maalausia ja yksi installaatio. Näisiä olen valinnut tähän kirjalliseen opinnäytteeseen kolme, joiden tekoprosessia ja tekniikoita avaan syvemmin.

Ensimmäistä yksityinäyttelyäni kootessani olin hahmottanut, että työskentelen itselleni omintaisen metodin mukaan. Muotoilin asian itselleni näin: "Maalaten kankaalle kuin mantraa toistaen, hengittellen, intuitiolla edeten".

16

Työskennellessäni minulla voi olla mielikuvia jostain maisemasta, kuvasta, aiheesta tai tunteesta. En kuitenkaan pyri kuvittamaan niitä ajatuksia ja mielikuvia. Sen sijaan annan niiden olla ikään kuin taustalla vaikuttamassa siihen, mitä prosessissa syntyy. Joskus jokin ajatus tai tunne piirtyy vahvaistikin esiin. Aloitan työskentelyn tietämättä mihin päädyn. Maalattessani koen teoksen kulkevan omaa matkaansa, houluttellen minut siihen mukaansa. Valmis maalaus on tavallaan parisi omakuva, ehkä myös sitä katsovan kuva, katsojan mahdollisesti heijastuessa omaa maailmaansa sen kautta.

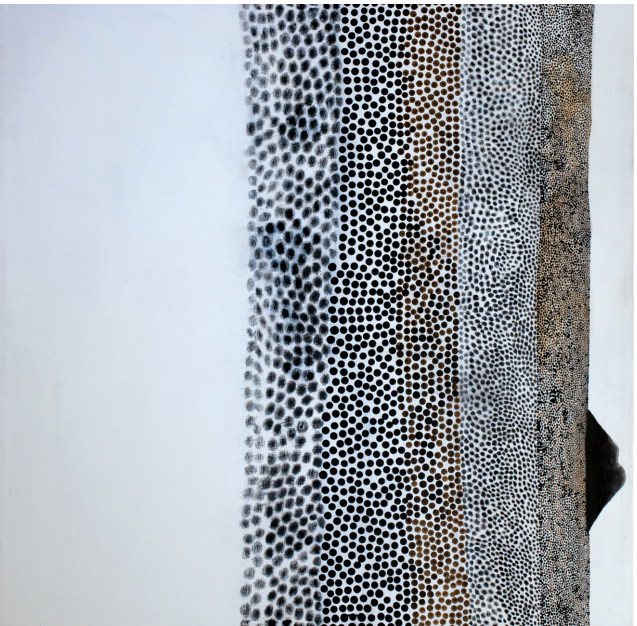
UNIKUVIA, HENRIIKKA KIVELÄ

KILIMANDZARO

Teostani Kilimandzaro aloin työstää kuukautta ennen Kuvataideakatemi-
an gallerian näyttelyä. Tyttäreni oli tuolloin loppukeväällä 2009 yhdeksän
kuukauden ikäinen vauva. Alkani, voimani ja ajatuksen pyöryvät tiivistyi
äitiydessä. Sillä hetkellä tuntui, ettei minulla ollut mitään sanottavaa tai
annettavaa: energia meni arjen perussasioihin. Ennen äitiyttä olin ollut
impulsiivisempi, anarkistisempi ja poliittisempikin. Olin hakenut Kuvan-
taideakatemiaan teoksilla, joissa olin käyttänyt spraymaalaja ja maalan-
nut kuvia ihmisistä tai itsestäni – teoksia, joiden kautta kuvasin kärsi-
mystä yhteiskunnan rakenteiden kynsissä. Kaupunkitilan hahmuotto ja
epäkohtien tuominen näkyväksi oli ollut tärkeää. Äitiys ja irtiotto opiske-
lumaailmasta muuttivat radikaalisti elämäni. Nyt osasinikin nauttia sees-
teisistä, pienistä hetkistä, jolloin saatoin olla ja vaan hengittää. Meditaa-
tio ja jooga olivat tällaisia pieniä, mutta samalla suuria hetkiä – irtiottoja
”kaikesta”, jolloin saatoin olla hetken vain omassa mielenmaisemassani.
Samana voimaantumisen tunteen tavoitin maalatessa ja piirtäessä tai is-
tuessani tuijottamassa tai vaanraantaa ihmelleen pilvien muotoja niiden
hiikkuessa taivalla.

Kuvataiteen maisterin opinnäytteessään Teemu Kangas nostaa esiin toi-
mittaja Jani Kaaron kolummin Helsingin Sanomissa. Kolumnissaan Kaa-
ro kirjoittaa: ”Tarvitsimme aikaa tuijotella seinini, aikaa tarkkailla, ai-
kaa hukata kysymykseen, aikaa eksyä ongelman... Tarvitsimme aikaa
olla ajattelematta ja aikaa antaa ajatusten nousta itsestään esiin. Mitkään
luovan ajattelun työpajat ja koulutusviikonloput eivät tule meitä pelasta-
maan, sillä ajvojen syviä prosesseja ei voi ohjata, kiirehtyä tai pakottaa”
(Teemu Kangas, Kuvataiteen maisterin opinnäyte. 2015. Jani Kaaro, Hel-
singin Sanomat 2015. Sivu 5)

Olin siihen asti tehnyt ajatuksillani koko maalausprosessistani vaikeaa,
ollut valla kunnon motivoiva miksi maalaan. Kodin yhteydessä olevan
työhuoneen läheisyys esti minun totaalisen työrauhani. Lapsi kainalos-
sa maalaaminen ei onnistunut ollenkaan. Asiat eivät siis olleet edenneet
paljon luonnoksia pidemmälle ja siksi varasin kuukaudeksi ison projek-
tihuoneen Kuvataideakatemiaan tiloista. Työt oli saatava valmiiksi. Tun-
sin myös todella tarvitsevani irtoiton kodin piiristä. Nyt oli minun aikani
maalata. Tarvitsin paikan, jossa oli tilaa toteuttaa suurempia maalauksia
ja tarvitsin omaa aikaa sen toteuttamiseksi. Vaikka äitinä olen tuntuikin
prioriteeteissä ensimmäiseltä, minulla oli yhtälailla tarve päästä takaisin

HENRIIKKA KIVELÄ, Kilimandzaro, 2009.
Muste, hiili ja akryyli kankaalle. 140x147 cm.

UNIKUVIA, HENRIIKKA KIVELÄ

maalamaan, omaan tilaani, josta voisin löytää voimavaroja ihan kaikkeen muuhunkin. Maalaaminen ja ilmaisu taiteen keinoin oli niin iso osa minunuttani, että ilman sitä olen tuntenut tyhjyyttä.

Työhuoneen saatuani olin aivan häkeltynyt mahdollisuudesta olla omassa rauhassa ja maalata. Positiivisesti jännityneenä, tietämättä etukäteen mitä olin tekemässä, jäin työhuoneelle rakentamaan pohjia. Aloitin intuitiivisesti rakentaa erikokoisia pohjia. Ajatuksenani oli, että töiden suuri koko tarjoaisi katsijan kokemuksessa avaruudellisen tilan niin, että sitä katsoessa tulisi kuin osaksi sitä, kuten itsekin sitä työstäessä sulautuin maalaukseen siinä viivyen. Alkunun tuntemani pelko häveni, kun pääsin pohjustamaan kankaita. Uusi prosessi oli alkanut. Aloitteessani pisteiden maalamisen en tiennyt mihin se veisi, enkä edes miksi niin tein. Äkkiä en vain enää osannut lopettaa sitä. Tunsin vain, että pisteiden maalamisen kautta saataisiin löytää jonkin teeman tai ajatuksia, punaisen langan. Kaikki stressi vaihtui positiiviseksi jännitykseksi. Meditatiivinen prosessi vei.

Kuvataiteen maisterin opinäyttyessään Teemu Kangas kirjoittaa:

”Perinteiset meditatiiviset lähestymistavat taiteen tekemiseen ja meditaatioon yleisestikin, esimerkiksi zenissä, alleviivaavat tavallisesti mielen rauhoittamista niin, ettei turha ajattelu vaihra omaa maailmassa olemista ja itse taidelajin tekniistä suoritusta. Näissä harjoituksissa taide onkin vain yksi osa suurempaa harjoituskokonaisuutta, joka vaatii mielen tasapainoa ja sen kykyä tarkkailla keskittyneesti. Rauhallisen tyven luominen mieleemme on edellytys sille, että mielen syvemmät prosessit käynnistyvät ja voimme aloittaa eheytymisemme. Meditatiivisista taiteellisista harjoituksista syntynneiden teosten ei ole tarkoitus olla nykytaidetta ainakaan sen akateemisessa mielessä. Zen-mestareilla taiteen tarkoitus oli esittää buddhalaisia opetuksia katselijan pohdittavaksi ja johdattaa tämä omaan otvallukseen.”

(Teemu Kangas, Kuvataiteen Maisterin opinäyte. 2015. Sivun 3)

Kirjoituksessaan Kangas tuo esiin taiteen merkityksen mielen eheyttävien prosessien käynnistäjänä. Hän myös pohdii meditatiivisen prosessin kautta syntyneen taiteen suldetta käsitykseen nykytaiteesta ja erottaa sen siitä. Itse koen taiteella ja omalla taiteen tekemiselläni olevan eheyttävä voima. Taidetta tekemällä toivon myös, että se prosessi, jolla teokseni syntyvät, voisi välittyä teostani katsovan ihmisen kokemukseen. Tällä tavoin voin tuoda omalla tavallani lisää zenää maailmaan.

UNIKUVIA, HENRIIKA KIVELÄ

Teemu Kangas kirjoittaa: ”Taide ja meditaatio tarjoavat tapoja olemisemme moniulotteisuuden hahmottamiseen rationaalisen mielen ulottumattomissa. Kummankin ovat tapoja ylittää mielemme luomat kapeat raja-aidat ja murtautua tietämättömyytemme illuusioista uuteen tapaan nähdä maailma.”

(Teemu Kangas, Kuivatateen Maisterin opinnäyte 2015, Sivru 1)

22

Ensimmäistä näytettyä kootessani olin ihastunut kirjaan Tokion kansallismuseon aarteista. Kalligrafian piirteillä ja rauhaisalla toiminnalla aikaansaatu jälki kiinnosti minua. Aioinkin käyttää yhä enemmän mustetta maalausmateriaalini ja se on käytössä edelleen. Japanilaiseen taiteeseen sisältyvä rituaalisuus alkoi kiehtoa minua. Josakin vaiheessa aloin hahmottaa, että työskentelyläni on myös yhtymäkohtia abstraktiin ekspressionismin.

Abstraktin ekspressionismin spontaanuus ja akti ovat minulle vahva osa omaa taiteellista tekemistä. Taidesuunnatus on myös lähellä joidenkin alkuperäiskulttuurien ei-esittäviä kuvakäsityksiä tavalla, joka on omalle taiteelleni luonteenomaista. Maalauksen ja abstraktion yhdistäminen ja esittävyys teoksissani on vahva yhtymäkohta kyseiselle taidesuunnaukselle. Maalauksen tilallinen, monmentaalinenkin tunnelma luo ahnean katsojan ja teoksen väliselle vuorovaikutukselle. Prosessin viemänä, sitä ennalta suunnittelemta ja vaistonvaraisesti työstäen on vahva mentaali-teetti niin minulle kuin abstraktin ekspressionismin taiteilijoille. Omasa työskentelyssäni en pyri julistamaan mitään. En myöskään liiemmin maalaia figuureja tai symboleja, sillä pyrin mahdollistamaan mahdollisimman autenttisen kommunikation teoksen ja yleisön välillä.

Tunnetilan läpikäyminen tai rauha, jonka taidetta tehdessä voi saavuttaa sekä tunteiden synnyttämät eleiden piirtyvät kommunikoiivat patisi katsojan kanssa, myös tekijän tehdessä niitä. Tätä ymmärrän abstraktin ekspressionismin tyylisuunnan tavoittelevan. Itse koen onnistuneen, jos teokseni synnyttää katsojassaan tunne-elämyksen, herättää ajatuksia – tai ehkäpä vaimentaa niitä. Tässä yhteydessä olen pohtinut myös millaisia velvollisuuksia taiteilijalla on katsojia kohtaan. Onko taiteilija vastuussa katsojan tunnekokemuksista? Itse mietin, mitä haluan välittää eteenpäin. En tarkoita, ettenkö voisi tuntea maalaukseni surua, ahdistusta, melankoliaa tai vaihtaka aggressiotakin. Meditaatiossakin tunteiden ja ajatusten annetaan virrata niihin liikaat takertumatta. Haluan vain itse

UNIKUVIA, HENRIIKA KIVELÄ

tiedostaa niin hyvin kuin mahdollista sen, mitä tuon esille ja mitä heijastan ulospäin.

Olin aikaisemmin maalannut värikkäitä ihmisfiguureja, kokeillut kollaaseja ja maalallut muraaleja. Kaikenlaisia värikkäitä maalauskenkälupia oli syntynyt, mutta mikään ei niistä ollut edennyt mihinkään. Tunsin, että olin aivan hukassa värin kanssa. En tiennyt miten niiden kanssa etenisin. Ajattelin välillä hitkaakin niiden merkitystä ja symboleja. Ajatukset tuntuivat vievän minut umpisolmuun ja välisin mieluummin vain tekemisen. Olin maalannut pari vuotta aiemmin maalauksia, jotka olivat mielestäni onnistuneet ja ne olikin riisuttu väreistä. Nyt päätin tehdä saman. OlinCOMPASTELLT jo tarpeeksi värin kanssa ja mielin, tarvitsenko niitä ensinkään. Mustan ja valkoisen sekä niiden erilaisten sävyerojen, kiilto- ja mattapintojen erojen ja materiaalsuuden vivahteiden välillä olevien kontrastien kanssa leikkittely minua kiinnosti erityisesti.

Olin hankkinut ison pullon Indian ink -mustetta ja siitä tulikin materiaali, joka on kulkenut mukani tähän asti jokaisen maalauskäsi yhtenä materiaalina. Jatkoin teosta intuitiivisesti ja välillä ihan fyysikaalisten rajoitteen vuoksi vaihteen materiaalia hiileen ja erilaisia siveltimiä ja piirtimiä vaihdellen. Loppulta yhden sattuman jälkeen maalauksen syntyi isompi läiskä, jonka aloin nähdä vuorena horisontissa. Olin katsontut aiemmin kirjaa Etiopian luonnosta ja yhtäkkiä mieleeni piirtyi Kilimanjaron juurelta kuvattu maisema. Loppulta se siirtyi aitiäijäisesti myös maalauspuhalletuksen voimin. Niihin aikoihin minua kiinnostivat erityisen paljon myös afrikkalaiset kankeat, jotka oli vängätetty maaväreillä. Alkuperäiskulttuurien tekstitit ja käsityöt inspiroivat minua. Rakastin niiden esteettikkäa, muotokielitä ja kuvioiden toiston hypnoottista vaikutusta.

Samoihin aikoihin olin myös käynyt läpi löytämääni Tokion kansallismuseon taidekokoelmaa esittelevää kirjaa. Tussipiirroukset, ornamenttiikka ja mustavalkoisuus vaikuttivat vahvasti työskentelyyni tätä näytelyäni työstäessäni. Ensimmäisen maalauksen myötä alkanut toistuva pistelaiden maalaus lähti määrittämään näytetyn suuntaa. Eteenin piste pistelaita. Minulla oli tiivis tahti maalaamisessa ja olin omassa maalauskuplassani tuon kunkauden, työskennellen linnoutuneena maalauksivastastani, joka tuntui juuri siltä mikä minulle oli ominaisinta: maalaan abstraktia maisemaa, tavoitellen mielenrauhaa.

UNIKUVIA, HENRIIKKA KIVELLÄ

KESKIPISTE

“Zen-meditaatiossa eli zazenissa, ajatuksiin ei yleensä aktiivisesti osallistuta, muuten kuin vain antamalla niiden olla.”

(Teemu Kangas, Kuvataiteen Maisterin opinnäyte, 2015. Sivu 4)

“Tyhjää mieltä pääsemmekin samadhiin, joka on yksi meditaation ja taiteellisen harjoituksen kannalta oleellinen ilmiö. Käytännössä samādhi on meditaation kohteeseen sulautunut keskittynyt mielenliha. Laveimmillaan samādhi voidaan käsittää huomiona tähän hetkeen.”

(Teemu Kangas, Kuvataiteen Maisterin opinnäyte, 2015. Sivu 6)

Ensimmäisen maalaukseni valmiiksi saatutani oli kuitenkin vielä paljon galleriatilaa täytettävänä ja jokin maalaus maaltattavana. Kilmanandzaro -teoksesta minua houkutti riveltä työstämään ikään kuin negatiivista mustalle pohjalle. Tämän seuraavan työstämäni maalauksen nimesin Kilmanjaroksi. Pisteiden maalaaminen ei minua niinkään kiinnostanut, mutta halusin löytää jotakin uutta. Aoin maalata teosta Keskkipiste samalla, kun maalasin Yksinäiset vuoret -teosta. Työstin niitä yhtä aikaa, sillä samalla kun odotin toisen maalauksen kuivumista jatkoin toista: olin ryhtynyt käyttämään työskentelytapaa, jossa sinhkutin ja pesin pois maalausta.

Keskkipiste -teosta tehdessäni olin valmistanut pohjan, jonka kankaan päähin jättää pohjustamatta. Puuvillan kaunis sävy miellytti silmääni ja tahdoin kokeilla, miten voisin ikään kuin akvaarellimaisesti lähestyä tätä teosta. Lähdin maalamaan pingoittamalleni kankaalle musteella ja sain myös päähänpiston rahata maalauksen wc-tiloihin pestäkseni sitä. Koska tealle kankaalle maalamani pisteet alkoivat levitessään sunnetunnaa kuin valokuvateissa syyryysterävyttä säädettäessä. Värrien leväämistä ei voinut hallita määrällä pinnalla ja se antoi sattuunalle enemmän tilaa, joten teoksen prosessi eteni vuorotellen sattuman ja minun hallitsevan otteen välillä.

Olin innoissani siitä, miten hienoa, utuista jälkeä sain aikaan pesemällä pois maalaamani pisteitä tai maalalamalla läpimäärälle kankaalle. Työskentelin lapsenomaisen riemun vallassa, unohtaan kaiken muun ympärillä.

HENRIIKKA KIVELLÄ Keskkipiste, 2009. Akryyli ja muste kankaalla, 150x150cm.

UNIKUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

ntiäni. Tällä teknikalla saatoin luoda hämyisiä vivahteita maalaukseen. Vuoroin maalaisin pisteitä ja vuoroin pesin niitä pois, tai sitten haalistin niitä. Nyt intuitiivisella, toistavalla maalausjäljellä oli sattumanvaraisempi sävy. Koin teoksen perspektiivin utuisine ja selkeine pisteineen jollakin tavoin hypnoottisena. Olin löytänyt teoksesta ikään kuin tilan, joka koki minun koki sisimpäni kanssa ja jonka kautta saatoin peliata mielikuviani ja vapua meditatiiviseen tilaan sitä katsellessa.

UNIKUVIA, HENRIIKA KIVELÄ

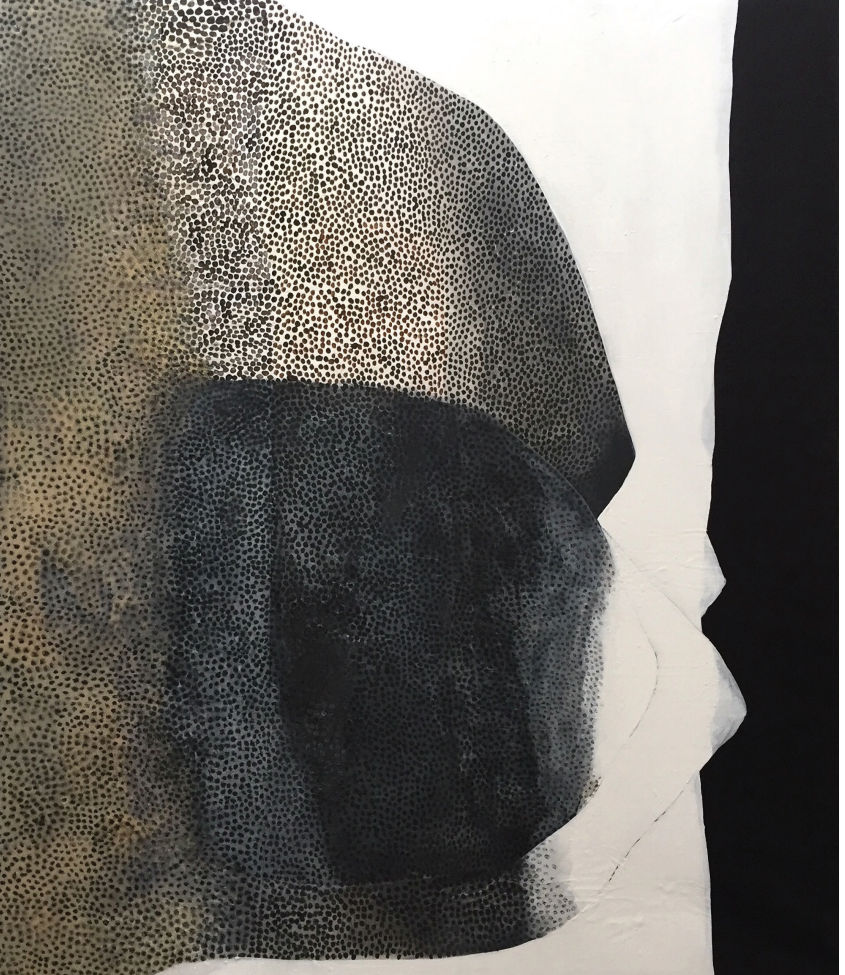
YKSINÄISET VUORET

Yksinäiset vuoret sisälsi aiempiin teoksiin nähden enemmän materiaalia. Koen, että jokainen teos on oma maailmansa eikä pidä mielekkäänä toista litkaa jotakin, mitä olen tehnyt aikaisemmin. Halusin löytää vaihtelua pistellä massoiteltuun ja silmäni haki selkeitä pintoja. Myös fyysisesti oli tarpeellista etsiä vaihtelua metodeihin. Statminen työskentely samassa asennossa piste pisteen jälkeen alkoi tuntua puuttumisena ja lhasjäkkytenä.

Olin yhtä aikaa kuin pieni hoinen lapsi maalausprosessin myötä, mutta samalla olin myös itse pienen lapsen äiti. Maalatukseni mielestäni pyöri myös ajatuksia Tove Janssonin muunien maailmista ja Toven taitelijunnesta. Olin inspiroitunut hänen omistautuneesta asenteestaan taitelijunnasta työtään kohtaan. Halusin itsekin antautua tätä näyttelyä varten maalaukselle täysin. Työskentely yksin tuntui voimannuttavalta. Toivellaikin oli oma yksinäisyytensä taitelijana ja aikansa nuorena naisena. Ehkä näkemäni Tove Janssonin näyttely Meilahden taidemuseossa herätti näitä ajatuksia.

Ominstin maalaukseni Yksinäiset vuoret tuolle prosessilleni, josta teos sai myös nimensä. Tämä oli yksi sisäisistä kekkuseleüstani näyttelyä tehdessä. Maalaaminen ja sen kautta ihmetyty vahvistivat entisestään taitteen roolia elämässäni. Yksinäiset vuoret oli minulle nyt jotain hyvin arvokasta. Minulla oli paikka, jossa sain haahulla rauhasa. Työhönooneen rauha oli korvaamaton, auvoisaa. Irri arkitodellisuudesta. Teoksen valmistuttua jäin kuitenkin pisteet vähäksi aikaa. Väiillä oli tehtävä jotain muuta.

Vielä oli kuitenkin edessä vaellusta yksinäisillä vuorilla. Seuraavaa maalausta tehdessäni siirryn minimalistisempiin eleisiin ja osa maalauksista sai jopa värejä osakseen. Yhdessä maalauksessa oli pienen lapsen hämyinen figuuri, joka tavoitteli ”elämän kerää”. Teos oli kollaasi, jossa käyttin pienellä lankakerää maalaamisen sijasta. Yhtä maalausta maalasin mielestäni vaellellen Art Nouveaan Gustav Klimtin ja Kallianhoitoisten esteettisten pintojen maailmassa. Installaatiossa ”maalasin” valolla ja varjoilla, jotka piirtyvät vanhan hetekan rungosta sen alle muodostellemiini niek-

HENRIIKA KIVELÄ Yksinäiset vuoret, 2009. Akryyli ja muste kankkaalle, 140x140cm.

UNIQUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

kadyyneihin. Samassa tilassa oli myös esillä teos Rääsy, jonka tein maalatun ja kollaasitekniikoin. Rääsyssä koen ilmentäneeni kiinnostustani tekstiilitaidetta, toistuvaa kuviota ja japanilaisuutta sekä tussipiirroksia kohtaan.

32

Jo tuolloin näytetyln aikana sain kommentteja taiteeni suhteesta aboriginaalien tekemään taiteeseen. Välillä taas joku näki maalauksissa puunhakuun jäljiltä puupinoja. Joihinkin installaatio vaikutti kipeälläkin tavalla ja ehkä sinä saattoi kokea jotain hyvin vakavaakin. Olihan teoksen nimi Taiwasalla ja siinä oli levitelty hiekkaa lattialle kuin hiekkadyyneksi ja parsitu kokoon banaanilaatikoiden paltvin palasia hetkekappelin päällä. Itse olin sen koonnut ensimmäiseen ailtajunnassa, liikaa ajattusia pakkottamatta. Prosessi oli kuitenkin saanut aikaan muutoksen työskentelyssäni. Uskaltavuuden laittamaan esille hyvinkin abstrakteja maalauksia, mikä olisi ollut minulle mahdollonkin ajatus aloittaessani opiskeluni Kurvataideakatemiassa. Jälkeenyäin koin omistuneeni monesakin asiassa, vaikka samalla tiedostin olevani vielä hyvin keskenjäisessä vaiheessa kaiken kanssa. Tämä oli hapuilleva alku taitelijuudelleni, mutta nyt ainakin jotenkin tiesin mitä haluan tehdä.

UNIKUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

KOHTI KUUVAN KEVÄTTÄ 2012 JA OMINAINEN -NÄYTTELYÄ 2014

Näyttelyyn päätyttyä ja syksyn tultua lähdimme Kuvalataideakatemian residenssin Berliiniin. Matkan jälkeen ilmeni, että kodissamme oli vakava sähköongelma. En voinut säilyttää myymättä jääneitä teoksia ja jouduin tuhoamaan niitä. Myöhemmin myös tietokoneeni rikkouduttua menetin kaikki sen hetkiset kuvani ja yhteyshiedot, myös myyntikuititni. Onkin nykyään mysteerit, missä teokset sijaitsevat. Sain kuitenkin rohkeutta ja uskoa itseeni. Olin saanut sen kaiken aikaan ja sain myytyä teoksiani. Ensimmäiseksi näyttelyksi kojin sen olleen jotakin todella arvokasta. Löysin paljon, vaikka kadotinikin ison osan.

Tämän prosessin aikana ja avulla olin löytänyt metodin ja motivaation jatkaa, vaikka äititys vielä parin vuoden ajan rajoittikin taiteen tekemistä. Prosessi kuitenkin jatkui. Etsin perspektiiviä saaden ja inspiraatiota kasvattellen. Euroopassa reissaillessa taidemuseota kierrelen ja taidetkijöitä kämniin. Visuaalinen kuvausto oli kaiken aikaa käsillä. Tein sinä välissä kansikuviuksen Jälkijätkäät -bändille vuonna 2011, mutta ikävöin maalaamista työhuoneen rauhassa. Seuraavan kerran valmistauduin Kuvan kevät 2012 näyttelyyn täynnä inspiraatiota.

Oli aika palata työhuoneelle, siihen paikkaan, jossa sain olla täysin kotonani. Oli jo aikakin. Kaipasin sitä tunnelmaa ja tilaa, jotka minulle tulivat, kun työskentelin maalien ja siveiltimien äärellä. Oli aika palata kotiin. Henry Wuorila-Stenbergin sanoin:

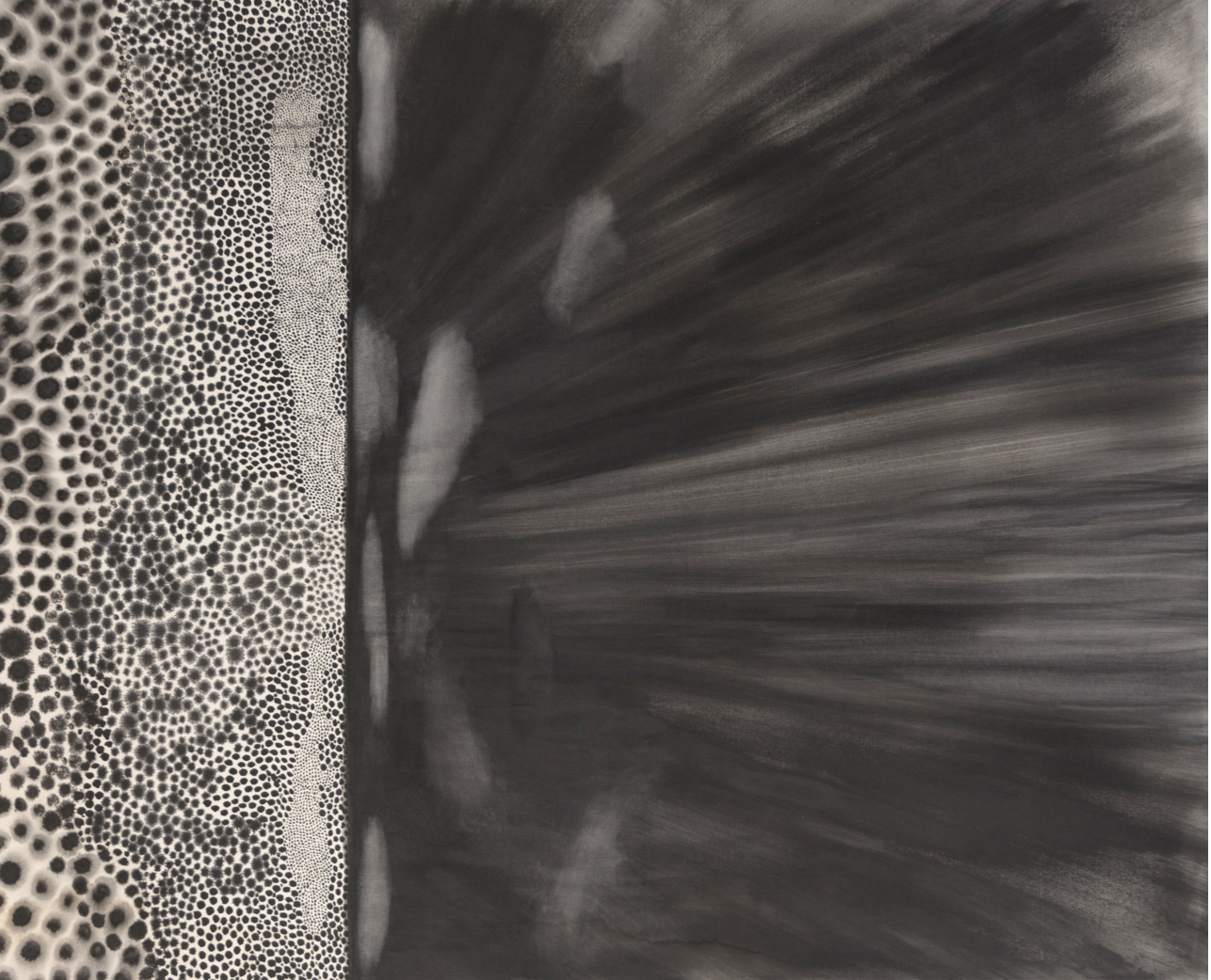
”Maalaaminen on kuin koti, se on ainut alue ja tila, jossa tunnen olevani täysin kotona. Se on kuin pelkkää istumista, aivan kuin zenissä, jossa ei miehitä miksi istutaan, vaan vain keskitytään istumiseen, ja yhtiäkkiä hämmästykseseesi huomaat, mihin se sinua vie ja mitä se avaa. Yksi suurin rimpia maalaamisen mysteereitä on, että oli se sitten kuinka turhanpääväinen toimi tahansa, sillä kuitenkin on voimakas merkitys ja seuraus. Se muokkaa ihmistä. Maalaamisella ei itse asiassa ole alkuja tai syytä, vaan se on jatkumoa, jossa on erilaisia muuttuvia näkökulmia. Parhaitten se on kuvattu Sisäfyso-myytissä. Kun olemme tuomittuja työntämään kiveä, parasta mitä voi tehdä on rakastaa tuota kiveä.”

(Haastattelu vuodelta 1999, Mika Hannulan kirjasta ”Kaikki tai ei mitään”.

Kriittinen teoria, nykytaide ja visuaalinen kulttuuri: ”Kuvataideakatemia, Helsinki 2003)

KUVAN KEVÄT 2012

Taiteellisen opinnäytteeni toinen osa

UNIKUVIA, HENRIIKKA KIVELLÄ

Kuvataideakatemian galleria 11.05. –03.06.2012

PAKOPISTE

Kuvan kevyt -näyttelyä varten sain työhoneoneen Kuvataideakatemian väistötiloista Kaikkakadulla. Aloit maalata pitkän tauon jälkeen. Olin innoissani päästessäni takaisin suurikokoisten maalausohjien äärelle ja työskentelemään ylhäiseen yksinäisyyteen. Hommat lähtivät vauhdilla etenemään ja ensin maalasinkin Pakopiste -teoksen rohkeasti yhdellä maalauuskerralla ilman pohjustusta, taustalla ajatus, kuin tekisin japanilaisia tussipiirrosta. Pyrin siihen, että jokainen siveltimen jälki olisi intuitiivisesti kerralla oikea enkä joutuisi poistamaan mitään. Ilokseni se onnistui.

Loppuyönäytelyssä Kasarminkadun galleriassa minulla oli esillä tuon teoksen lisäksi kolme muuta teosta, joista kaksi oli maisemallisia ja yksi oli naisen muotokuva abstraktissa tilassa. Tämän näytelyn myötä sain ilokseni näyttelykutsun Pirrko-Liisa Topelauksen galleriaan. Tämän rohkaisena uskalasin jatkaa vaihtamaan työtapaa.

Musiikki on vahva elementti työskentelyssäni. Kuunnutelen maalatessani yleensä aina musiikkia. Musiikki ja kuvanteko yhdessä vievät tavoitteelmaani meditatiiviseen tilaan. Piirtäminen ja maalaaminen on ollut minulle pakokeino vaikeina aikoina ja vahvistavaa toimintaa kasvussani omaksittukseni. Piirtäen ja maalaten olen kokenut syvimmin tunteita ja tunteita ja pohjinnut asioita, joita en muuten olisi saattanut tavoittaa.

HENRIIKKA KIVELLÄ

Pakopiste, 2012.

Muste kankaalle, 170x140cm.

UNIQUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

En ollut varmassi vielä konseptinäkemykseni, kun isäni vei minut ja siskoni erään vanhemman italalaisen taidemaalarin studioille. Se oli lumoava paikka. Maalin ja tärpätin tuoksu, pensselit ja maalitubit. Luovuuden kokemus valtasi minut. Isäni kertoi, että olin jäänyt tuijottamaan erästä maisemamaalauksesta, jossa oli öinen taivas ja meri. Tämä oli itse taiteilijaherran silmissä vaikuttavaa. ”Tämä tyttö näkee”, hän sanoi ja alkoi kertoa minulle öljyvärejä, maalauspohtia, siveltimiä ja tarvikkeita. Kun hän ojensi minulle nämä välineet, tunsin, että minulle oli annettu poikkeuksellinen lahja. Hahmotin ensimmäistä kertaa mahdollisen taiteilijankutsunni. Monta kertaa myöhemmin olen väistellyt tai paennut taiteilijuttani milloin miellyttääkseni toista, milloin uskon puuttuessa, milloin paitsien töitä ajassa, jonka rinnalla luovuus on kiihtunut. Tuolloin kohtamani tunne ei kuitenkaan ole koskaan kadonnut. Rakastan maalata mielensisistä maisemia ja tuijottaa sitä ääretöntä, niin kuin silloin pienenä tyttönä, kun hukuin siihen öiseen merimaisemaan.

OMINAINEN -NÄYTTELY

Taiteellisen opinnäytteeni kolmas osa
Galleria Pirkko-Liisa Topelius 07.01.-02.02.2014

UNIKUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

AINAINEN

Maalassani teostani Ainaisen, muistin itse, miksi olin taiteilija – mistä se kaikki oli alkanut. Aloin hahmotella rakkaasta ystävästäni otetun valokuvan pohjalta naisolentoa, jossa olisi jotain jumalallista, veistoksellista, ehkä symbolistakin naiskuvaa. Mielessäni ihmettelin, mitä tämä oikein tarkoitti, mutta en halunnut täsmentää tätä sen enempiä, vaan jatkoin intuitiivisesti muisteilla maalaamistani.

“Ainaisen, omiainen, muinainen, oleminen, vaiotonainen, varsinainen, satunnainen”. Olin leikkinyt mielessäni näillä sanoilla jo kunkausia, samalla ihmetellen, kuinka monia suomenkielen sanoja päätyykään samaan naiseen. Tulin pohtineeksi myös omaa naiseuttani ja naiseutta ylipäätään. Halusin kuvata tuon inspiroitavan ja kannustavan ystäväni piirteiden kautta jotain kaunista. Ainaisen oli näyttelyssä poikkeus esittäytydellään, vaikka siinä onkin abstrakti tila ja tunnelma. Silti moni näki siinä avran jotain omaansa huolimatta siitä, mitä itse sitä tehdessäni näin ja koin. Näyttelyssäni oli yhteensä seitsemän maalausta, joita kaikkia yhdisti musiikki ja valkoinen ja niiden valöörien kirjo ja abstrakti maisema. Toiset näkivät pisteet lumenä, toiset tähtinä, jotkut näkivät öljyjäkkeitä, toiset lumppelehtiiä. Koin omistuneeni, sillä olin luonut kuvia, jotka jokainen saattoi värittää mielestään. Olin omistunut huomaa tiloja, joita jokainen saattoi aistia ja joiden maailmaan vaipua omalla tavallaan.

Kuvan Kevät 2012 näyttelyyn tiimoilta olin saanut kutsun Pirikko-Liisa Topehuksen galleriaan. Tämä galleria oli muuttanut kosteusvaurion myötä uusiin tiloihin Hietalahdenrantaan. Olin suunnitellut näyttelyn gallerian vanhaan tilaan. Minulle on tärkeää tehdä näyttely niin, että se toimii juuri siinä tilassa, missä sitä esitetään. Niinpä suunnittelin alusta, mitä maalaaisin näyttelyäni varten uusiin tiloihin. Olin aloittanut työt kotona, kaikki tökki ja mistään ei tuntunut tulevan mitään. Tarvitsin työhuoneen, tilan ja rauhan työskennellä.

Sain hommattua työhuoneen juuri pari kuukautta ennen näyttelyä alkua Made in Kallion kellaritalasta, jossa voisin tehdä tarpeeksi isoja pohjia ja tehdä hommia ilman, että pieni tyttärenti olisi siinä avran äärellä. Halusin huoda tiloja ja tilaa, jossa teosta katsoessa voi alkaa sisäisen keskustelun ja jossa voisi vain hengittää ja omalla mielikuvituksellaan maalata loppuun näkemänsä. Siksi halusin toteuttaa tarpeeksi isoja maalauskäsiä, sillä silloin siihen abstraktiin maisemaan voisi viivähtää, vaikka unohtua

HENRIKKA KIVELÄ Ainaisen, 2013. Muiste ja akryyli kankaalle, 77x78cm.

UNIKUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

ja kadotakin hetkeksi. Se, että näytellyssä vieraleva voisi päästä siihen samaan meditatiiviseen tilaan, missä olen itsekin kun maalaan, oli tavoitteeni. Maalauksessa tavoitmani mielentila ja rauha oli se, minkä halusin tuoda esille ja että maalaukset voisivat symnyttää sisäistä keskustelua. Tässä vaiheessa kuitenkin oli jo kutsukortti laitetava painoon ja valitsin siihen kuvaksi lopputyönäytelyni teoksen Pakopiste, 2012. Siinä työssä koen tavoittaneeni juuri sen semiabstraktin maiseman, jossa mielti lepäsi. Se oli lähtökohhta näytelylle. Ja se oli lähtökohdana ylipäätään sille, että olin saanut tuon näytelykutsun. Pakopiste kaikesta hälystä oli minulle taiteellisesta työstä kumpuava tila ja tilanne ja sitä sain taas toteuttaa.

Ostin rimaa, puuvillakanpasta, tussia, gessoa ja muita työvälineitä reihin satsin. Sain lapseni hoitoon isovanhemmiltani ja aloitin reihin vilkon mittaisen tiiviin työskentelyjakson kellaritilassani. Hetkellinen eheyttävä erakoitumiseni oli taas alkanut. Aloin maalata uusia maalauksia uusille pohjille, taas ihmetellen, mitä tuleman pitää.

Lähdin intuitiivisesti täyttämään galleriatilaa gallerian pohjapaperin tukemani. Päätin, että seitsemän maalausta olisi oikea määrä teoksia, jotta jokaiselle jäisi tarpeeksi tilaa tulla esiin yksittäisensä teoksena siinä tilassa, vaikka kaikki olivat toisinsa sekä tekoheiken, materiaalin ja maailmansa myötä tiiviisti kytköissä. Tämän kyseisen vilkon jaoin näille seitsemälle teokselle niin että olisi varmasti aikaa saada kaikki valmiiksi ajoissa. Tämän työskentelytavan, deadline deadline jälkeen koin erittäin toimivaksi tavaksi minulle. Jäykän struktuurin tuominen työskentelyni antoi myös enemmän tilaa intuitiiviselle työskentelylle ja saatoin kadota prosessissa siihen olennaiseen eli maalaamiseen. Maalausprosessin ajan oim välissä varannut tilaa ja aikaa jonkin verran levolle, ravitsemukselle ja myös someutukselle, jotta galleriaan juuri vuoden hiljaisimpina ajankohdanna loppijaisen jälkeen löytäisi mahdollisimman moni.

Kun olin saanut teokseni valmiiksi, oli aika kuljettaa uunitorooret maalaukset galleriaan samana aamuna, kun oli avajaisetkin. Tahiti oli avajaisiin asti intensiivinen. Olin pyytänyt ystäväni ajamaan vuokrattamaan pakettiauttoa. Oli erittäin huojentavaa nyt mennä näytelyyn kanssa askel eteenpäin, asettamaan teokset seinille muiden koettaviksi. Prosessi oli melkein valmis. Vuoroväikutus tekisi sen valmiiksi.

Galleriassa kävimme läpi teoksia pikkuhiljaa yhdessä galleriisti Marika Sibakoff-Uravirran kanssa ja mietimme reittä ja tilaa galleriaan astuessa

HENRIKKA KIVELÄ Tähtien alla, 2013. Muste ja akryyli kankaalle, 90x140cm.

UNIKUVIA, HENRIIKKA KIVELÄ

ja mille korkeudelle tai mitkä teokset näkisimme toistensa läheisyydessä. Minulla oli selkeä kuva siitä, mitkä tulisivat isompaan tilaan ja mikä sopisi takatilaan ja inttiimpään paikkaan. Odotimme vielä Pirkko-Liisaa tehdessämme lopullisen näyttelyyripusituksen ja hänen harjauttuneen silmän kanssa teimme lopullisen päätöksen kokonaisuudesta. Naulattiin nauhat ja porattiin ruuvit seinään ja vielä kirjoitin aamutuimaan teosluetelon, tekstin näyttelystäni ja CV:n. Olin taas toiminnut ominaisimmalla tavalla, maalannut näyttelyn tiivissä ajassa ja samalla kulkenut alttajuksen löytöretken.

48

Sattunua tai alttajuunan johdattelunaa, mutta viimeisessä yksityisnäyttelyssäni Pirkko-Liisa Topeliuksen galleriassa 2014 oli maalaus, joka muistutti jollain tavalla Mark Rothkon maalauksia. Näin sain kunnolla näytelyssä vierailleelta mieleltä ja näin lopulta huomasin itsekin. Hämmentyin, etten ollut sen kummempin juuri vuosien ajateltukaan taidelhistorian teoksia tai taitelijointa, saati nykytaiteenkaan tekijöitä tai koko taiteen sisäistä maailmaa. Olin aika outsider taidemaailman suhteen ja osittain omasta tahdosta ja intuitiosta halusin työskentelyni kautta löytää sen minulle ominaisimman tavan tehdä taidetta. Olin aikamoinen taivaanrannannamaalarikin, tätä teosta maalaten taivaa ja maan rajaa kuin unessa. Itse koenkin, että elämä on juuri niin kaupan elämää kuin on unelmia. Maalaaminen on myös unelmoimien väline minulle. Mutta, ohjko edes tutustunut aiemmin vahvemmin Rothkon maalauksiin, en kai. Rothko oli ollut värikenttämaalari ja minulla sen sijaan oli värit vähiissä, mutta tässä teoksessa ”ärikentät” hyvinkin samalla tavoin sommiteltuna kuin hänen maalauksissaan. Olin ollut materiaalihkuruumatkalla elämänsäni, elänyt, elämäniyt ja haaveillut siitä hetkestä kun taas voisin maalata. Ja kun pääsin sen äärelle, tunsin samaa magiaa kuin lapsena ihastuessani taitelijunteen. Maalasin sitä, mitä minussta vaan tuli. Maalasin maalaamisen vuoksi, silkalla nautinnolla, sillä ajatukseniouksuleni en halunnut antaa liikaa merkitystä. Niin kuin Willem De Kooning ajatteli ei minulle maalaamisessa tarvinnut olla ideoita, vain se intohimo sitä tehdä. Ohi kuin taivas tuo työttilä, jonne sain jäädä vain itsekseni hengittämään ja sutimaan maala kankaalle.

HENRIIKKA KIVELÄ

Tähtien alla, 2013.

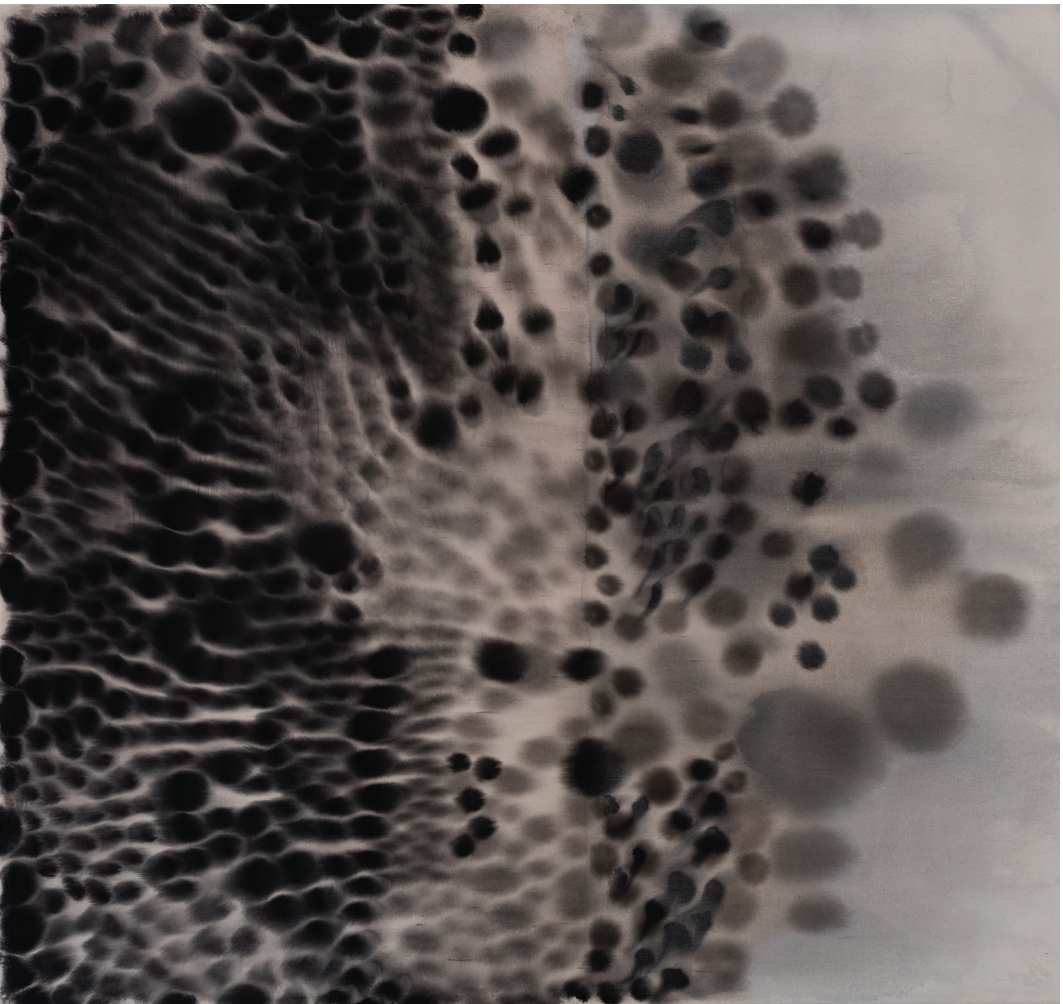
Muste ja akryyli kankaalle, 90x140cm.

UNIQUVIA, HENRIIKA KIVELÄ

Tämä musi löytöretki taidehistoriaa tutkien toi uuden motiivin maalata ja olen löytänyt paljon sukulaisuutta lähdeytäni lähemmin tutkimaan abstraktia ekspressionismia. Nyt omassa mielessänikin taidehistorialliset viittaukset voivat saada sijaa teoksissani, mitä ennen vierastin. Ennen nuotoihin monien maalauksieni olevan semiabstrakteja maisemia, yrittäen jättää se mahdollisimman epämerkitykselliseksi, vaikka eihän se sitä millään tavoin täysin tekisikään. Nyt maalaukseni ovat saaneet omassa silmissäni tuisia sävyjä menneeltä vuosituhannelta. Olen löytänyt sukulaissieluja sekä ajallisesti että maantieteellisesti etäältä. Ymmärtäen, miten joku voi nähdä maalausoleeni, tai mitä mellelyhtymiä niistä voi saada, vaikkakaan en sinänsä anna sen vaikuttaa itseeni. Olin aikoinaan halunnut olla täydellisen autenttisesti outsider ja elää iikkoa lukematta ja taidetta seuraamatta. Halusin löytää omalta tunnutvan kielen ja median tehdä taidetta. Jossakin vaiheessa kuitenkin tajusin myös löytäneeni itse- ni hyvin vahvasti näiden viime vuosisadan alkalaisten ajatusmaailmasta kuljettuani siihen intuitiivtani kuunnellen.

UNIKUVIA

Taiteellisen opinnäytteeni neljäs osa
Henriikka Kivellä feat. Tapani Kokko,
Galleria Pirkko-Liisa Topelius 08.01.-27.01.2019

HENRIKKA KIVELÄ Sarjasta Unikuvia, no3, 2018. Muste kankaalle, 103x96cm.

UNIKUVIA, HENRIKKA KIVELÄ

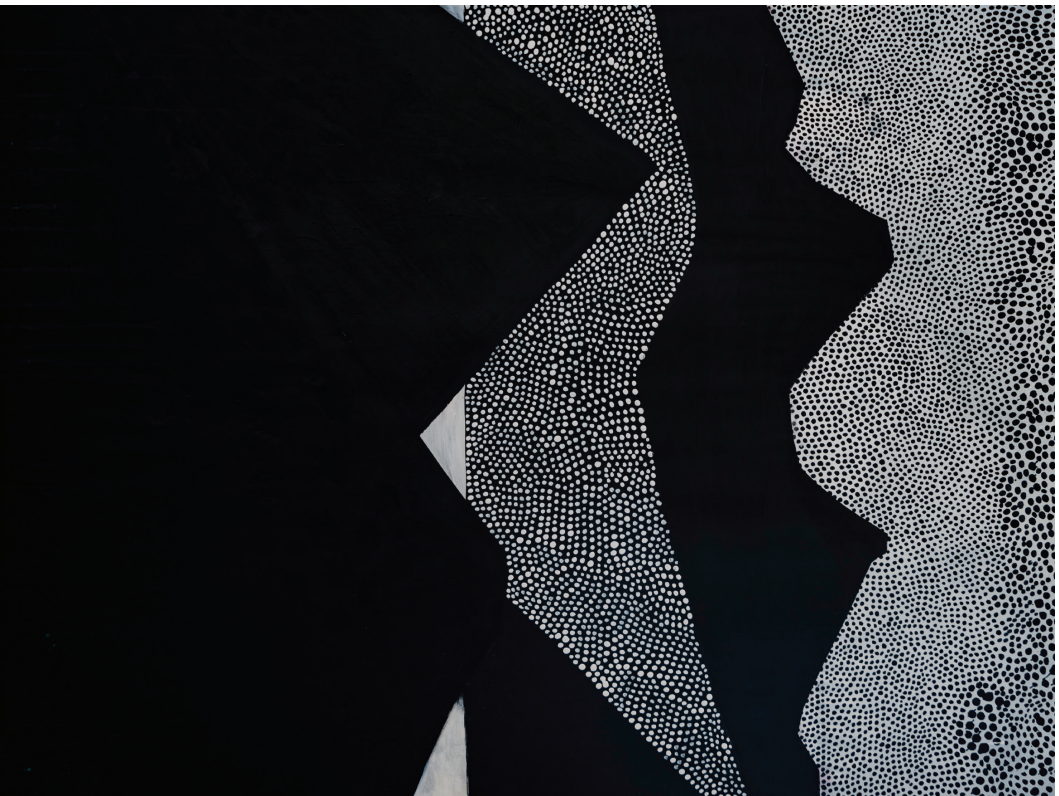
Oli jo kohta kymmenen vuotta ensimmäisestä näyttelystäni. Meitin oppinnäytteeni kokoamista niistä pirstaleista, mitä oli jäljellä kaiken sen jälkeen, kun koneeni kovalevy oli tuhoutunut ja kaikki kuvani, dokumentaioni, tekstini ja teostietoni olivat ticsissä. Halusin säilyttää oppinnäytteeseeni myös jotakin uutta. Tuntuu epäolevantiha kirjoittaa vain menneistä projekteista kuin muistelmia taiteestani. Mitä se oli nyt ja minin se oli menossa kimmosti minua itseäni. Olin jo muutenkin kaivannut maalaamisen pariin, työhuone oli jo tarpeeksi ollut tyhjiällä. Ja sattumalta sitten Pirkko-Liisa Topeliuksen galleristi Marika Sibakoff-Uravirta soitti joulukuussa 2018 ja pyysi, jos voisin mahdollisesti osallistua jo tammikuussa näyttelyyn, johon hän oli omaa intuiiotaan kuunnellen ajatellut pyytää minua ja kuvanveistäjä Tapani Kokkoa.

Vastasin välittömästi kyllä. Tämä tulisi olemaan juuri sitä, mitä olin toivonut. Näin taiteellisen oppinnäytteeni prosessi tulisi kokonaiseksi - enää ei tarvinnut kirjoittaa vain menneistä vaan oli jotain tuoretta tässä hetkessä käsiteltävänä. Aikaa ei taaskaan ollut yhimäärästä, mutta se ei aikaisempien projektieni perusteella minua huolestanut. Tiesin, että kukaan pensselit, maalit ja musteet käsiini, olisin pian tehokkaasti maalustyön lumissa. En ollut henkilökohtaisesti tarvinnut Tapani Kokkoa, mutta silillä ei ollut väliä, sillä luotin galleristin näkemykseen asiassa. Tämä oli jotakin uutta ja uskoin voivani oppia ja löytää prosessista taas paljon. Kokkohan on jo tunnettu taitelijä. Tämä tuntui upealta kontrastilta juuri valmistuvan taitelijan rinnalla.

Inspiroiva ja intensiivinen kausi lähti käyntiin. Ehdin työskennellä joulun ajan ja tällä kertaa maalasin kaiken kotonani maalauspuhjen rakentamista lukuunottamatta. Saatoin siten maalata useampia tunteja päivässä, kun ei tarvinnut siirtyä työhuoneen ja kodin välillä. Vietimme 10-vuotiaan lapseni kanssa leppoisan, taiteenäyteisen joululoman. Hän piirsi omassa huoneessaan ja minä maalasin omassani. Prosessi oli unensekainen ja ihanaan utunen. Saatoin jatkaa töitä vaikka keskellä yötä herättyäni kellonajasta pittaamatta ja työskennellä kuinka monia tunteja tahansa. Sarjan maalaukset saivatkin nimekseen Unikuvia. Yhden unettoman yön vietin miettiessäni nimää teoksille, mutta en nähnyt niissä muuta kuin unikuvia.

Noissa unisissa tiloissa tavoitin taas monia lapsuusmuistoja. Yöllä itsekseni maalatessa tuntuu, että mieli saattoi tavoittaa aivan muita juttuja kuin päiväsaikaan. Valvoneena ja maalausmantraani toistaneena tuntuu,

UNIKUUVIA, HENRIIKA KIVELÄ

että maalaus tapahtui kuin itsestään ja itse olin kuin väyjänä sen toteutuksessa. Yöllä oli enemmän tilaa omille ajatuksilleen, kun muutt olivat nukkumassa. Olin omassa Uniajassani, juuri sellaisessa, missä olen ymmärtänyt aboriginaalien "taide"-seremonioissaan tavoittavan heidän kansan ajanjaksonsa, luonnonjärjestyksen ja esi-isien viisauden. Matkustin omassa alltajunnassani. Pisteet maalattuna jälkeenä on saaneet tämän kymmenen vuoden aikana suurempikin merkityksiä pelkän eloen sijasta.

Aboriginaalien maailmankatsomuksessa pisteet kuvaavat olentoja ja luonnonosasia. Me olemme kaikki kuin pieniä hiekanjyviä tässä maailmankaikkeudessa. Koen sen niin itsekin. Mitä pienempiä osia tarkastelee aina soluista atomeihin, niin ne näyttävät lopulta muodostuvan samankaltaisista osasista. Pisteitä maalaamalla aboriginaalitaitelijat suojelevat maalaustensa sisältämiä oman kulttuurinsa kertomuksia. Maalaamisen pisteiden taustalla on myös omat tarinat, joita kokien ne syntyvät ilman, että kertoisin niitä suoraan. En kuitenkaan suoraa suhteuta itseäni aboriginaalien taiteeseen. On silti mielenkiintoista, miten esimerkiksi aboriginaalien maaginen, seremoniaalinen taidekäsitys resonoi omien prosessieni kanssa.

"Aboriginaalien kuvataide perustuu ikivanhoihin uniajan tariniin ajan alusta ja maan huomisesta. Vaikka huomis tarinat ovat yleensä enemmän tai vähemmän samantlaisia eri puolilla maailmaa, uniajalla tarkoitetaan myös yksittäisen aboriginaalin ja hänen heinonsa myyttäjä ja historiaa. Tarinoiden lisäksi nykyajasta uniakaan vievät tanssi ja musiikki." Maailman kuvalehden artikkelista "Sateenkaarikäarme luikertele uniajassa" 05.01.2005. (Haettu 22.3.2019)

"Alussa oli Iitteä ja piirteetön maa. Sen alla nimmeet esi-isien hengdet he räisivät unestaan ja loivat taivaan, tähdet, Aurin gon, Kuun, ihmiset ja kaiken muun. Lopulta hengdet nukahtivat uudelleen. Ennen sitä ne kuitenkin antoivat ihmisille ohjeet karuissa oloissa selviytymiseen.

Luomistapahattuna on uniakaa (dreamtime, dreaming), mutta se ei ole menneisyyttä. Se eletään yhä uudelleen laulamalla ja tanssimalla. Maailman olemassaoloa tavallaan ylläpidetään kertamalla uniajan tarinoita, jotka liittyvät maisemassa, esimerkiksi tähtikuvioidessa, risteleisiin näyttöön lauluviitteihin (song lines)."

Leena Tähtinen. Tiede-lehden verkkojulkaisu: "Alkoiko tähtitiede Australiasta". 8.12.2006. (Haettu 26.3.2019)

Olin lapsena, kuten edelleenkin hyvin kiinnostunut maailmankatkeu-

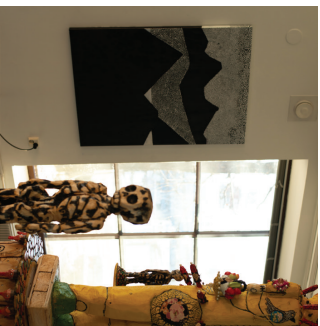
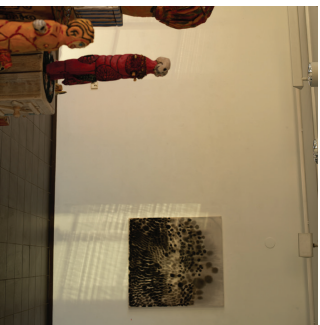
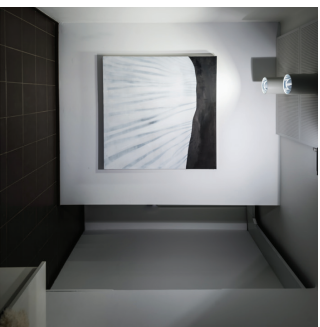
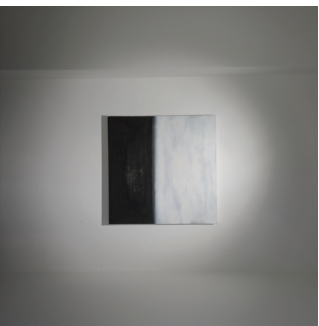
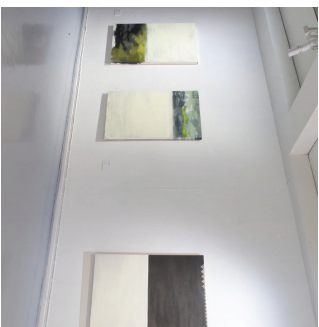
UNIKUVIA, HENRIIKKA KIVELÄ

desta, avaruudesta ja tähdistä ja meidän samanaikaisesta pienyydestämme ja suuruudestamme. Loppujen lopuksi maatauksieni maalimat kuvastavat edelleen tätä ihmeellistä avaruutta ympärillämme ja sisällämme. Lapsena usein ennen nukkumaanmenoa jäin ihmettelemään elämää suurempia asioita. Yritin päästä sinne, missä olisi maahankatkaiden ääri. Olin keksinyt keinon lentää tähtisumun seassa: painoin suljettuja silmiäni sormillani, jolloin alkoi näyttää siltä, kuin olisin lentänyt tähtien seassa. Olin aivan hämmentynyt keksimöstäni. En kertonut asiasta lapsena kenellekään, sillä oletin olevani se ensimmäinen löytöretkeilijä, joka saavuttaa maailman ääret painamalla silmiään ja lentäen siten tähtisumussa. En tosin koskaan ehtinyt tavoittaa maailman äärtä ennen kuin nukahdin tähtien sekaan.

HENRIIKKA KIVELÄ Sarjasta unikuvia, nro 4, 2018. Muste ja akryyli kankealle, 103x96cm.

KUVIA NÄYTELIISTÄNI

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Hannula, Mika. Kaikki tai ei mitään. Kriittinen teoria, nykytaide ja visuaalinen kulttuuri. Kuvataideakatemian julkaisu. Helsinki 2003
https://wuorila-stenberg.com/texts/henry-wuorila-stenberg_1

Hannula, Mika. Kirjoitus Henry Wuorila-Stenbergin verkkosivustolla. 1999. Viitattu 26.3.2019 <http://wuorila-stenberg.com/H/index.html>

Kangas, Teemu. Kuvataiteen maisterin opinnyöte, 2015.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/161037/Kangas_Teemu_2015%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/161037/Kangas_Teemu_2015%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lavonius Leena. Maailman kuvalehden artikkeli: "Sateenkaartkäärme luikertelee uniajassa" Julkaistu 05.01.2005. Viitattu 27.3.2019
<https://www.maailmankuvalehti.fi/2006/1/pitkat/sateenkaartkäärme-luikertelee-uniajassa>

Thich Nhat Hahn: Rauha on jokainen askel: mielillisyyden polku ajfessamme Tammi, 2001

Tähtinen Leena. Tiede-lehden verkkojulkaisu. Alkoiko tähtitiede Australiasta. Julkaistu 8.12.2006. Viitattu 27.3.2019
https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/alkoiko_tahhtiede_australiassa_

Abstraktista ekspressionismista: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/taidehistorian-aikejan/nykytaide/abstrakti%20ekspressionismi>